

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ ДАГЕСТАН

Дагестанский научно - исследовательский институт педагогики

им. А.А.Тахо - Годи

Управление образования администрации

МР "Сулейман - Стальский район"

МКОУ "Ашагастальская СОШ"

РАССМОТРЕНО

Руководитель МО

 Магомедова Л.А.

приказ №117

от «29» 08 2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам.директора по УВР

 Абдулмеджидова Ф.А.

приказ № 118

от «30» 08 2023 г.

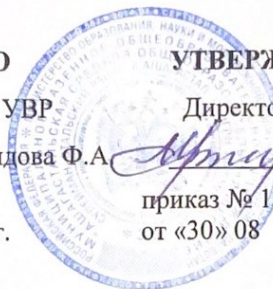
УТВЕРЖДЕНО

Директор школы

 Махмудов Ф.А.

приказ № 118

от «30» 08 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета « Родная литература (лезгинская) »

для обучающихся 10 - 11 классов

с. Ашагастал , 2023

Гъавурда твадай чар

Лезги литературадай 10- классдин рабочий программа Дагъустан Республикадин образованидин Министерстводи тестикъарнавай БУП-2014 бинеламиш хъанва.

10-классдин рабочий программа «V-XI классар патал лезги литературадин программа» пособидин куьмекдалди, МКОУ «Ашагастальская СОШ» учебный пландихъ къадайвал туьк1уьрнава.

Рабочий программа Кельбиханов Р.М. авторди туьк1уьрнавай «Лезги литература», 10-класс ктабдин къурулуш вилив хвена кхъенва.

Учебник: «Лезги литература», 10-класс, Кельбеханов Р.М., Магъачкъала педагогикадин илимринни ахтармишунрин институтдин издательство, 2004г.

Гъафтеда 1 сят ава, вири 34сят.

Лезги литература чирунин мурадар ва месэлаяр

Жуван чил ва халкъ к1анзавай, гъейрат ва къанажагъ авай инсанар тербияламишунин карда художественный литература-дихъ зурба метлеб ава. Гъавилай чи милли школайра хайи ва Дагъустандин литератураяр, къилди учебный предметар яз, чир-зава.

V—IX ва X—XI классра к1елзавай курсарик и литературай-рин лап к1иметлу эсерар, абурун тарихдиз ва итимдиз талукъ метлеблу малуматар, ч1ал гуьрчегардай такъатар чирун акатна-ва. Абул литература вилик финин илимдал ва адан къилин исте-мишунрал (искусство уьмуьрдихъ галаз алакълалу хъун, форма-динни манадин садвал ва мсб.) бинеламиш хъанва.

Школада хайи литература к1елунин ва чирунин вилик акъ-вазнавай къилин везифаяр уьмуьрдикай ва т1ебиатдикай чирви-лер гун, литературадин эсерар к1елиз, аннамишиз ва лезет хку-диз вердишарун, аялар халис инсанпересар ва ватанпересар яз тербияламишун я. Литературадин тарсари к1елзавай аялрик жу-ван ватан ва халкъ, к1унши республикайринни уьлквейрин зегъ-метчи халкъар к1ан хъунин, халкъарин арада дуствилинни стха-вилин, жуван уьлкведал дамах авунин руьгъ кутун лазим я.

Литературадин тарсара муаллимди тухузвай тербиядин к1ва-лах этикадин ва эстетикадин тербия гунихъ галаз алакълалу ийи-да.

Муаллимдин вилик акъвазнавай месэлайрикай сад алай де-вирдин литература алатай девиррин к1венк1вечи литературадихъ галаз алакълалу тирди, адан хъсан терефар давамарзавайди къа-слуруникай ибарат я. Идахъ галаз сад хъиз, литературади гъа-къикъат къалурзавайди, алатай девиррин литературадив текъи-гайла, ам хейлин вилик фенвайди ачухарда. Лезги литература-диз халкъчивал ва инсанпересвал хас я.

- эсерда эцигнавай кылин месэла тайинарун;
- эсердин мана-метлеб ачухаруни карда сюжетдин, композициядин кѣаматрин ва ранг ядай гафарин метлеб тайинарун;
- игитрин характеристикаяр гун, абур сад-садав гекъигун;
- эсердин игитрихъ ва вакъиайрихъ галаз авай автордин рафтарвал тайинарун;
- писателдин яратмишунринни кѣатIунрин арада авай алакѣа чирун;
- кIелай эсердиз гузвай кѣимет субутарун.

II.

- художественный эсерар устадвилелди кIелун;
- Алатай девиррин шаирар ва писателар, Дагъустандин литература вилик финин карда абурун яратмишунрихъ авай метлеб;
- девир кѣалурунин жигъетдай эсеррин кылин кѣетIенвилер (сюжет, композиция, образар);
- кIелай эсерра иштиракзавай ксариз хас умуми лишанар;
- литературадин илимдикай ганвай чирвилер;
- программади хуралай чирун истемишзавай текстер.

КIелзавай аялрилай алакѣун лазим я:

I.

- писателди гафарин куьмекдалди чIугунвай шикилар хиялдиз гъун;
- художественный кѣетIенвилер фикирда кѣуна, эсер анализ авун;
- эсер литературадин гъи жинсиник (эпос, лирика, драма) акатзаватIа, тайинарун;
- эсердин кылин проблема тайинарун;
- эсердин мана-метлеб ачухаруни карда сюжетдин, композициядин, образрин ва ранг ядай гафарин роль тайинарун;
- геройрин характеристикаяр гун, абур сад садав гекъигун;
- эсердин геройрихъ ва вакъиайрихъ галаз авай автордин рафтарвал тайинарун;
- писателдин яратмишунринни кѣатIунрин (мировоззренидин) арада авай алакѣа чирун;
- кIелай эсердиз гузвай кѣимет субутарун.

II.

- художественный эсерар устадвилелди кIелун;
- хсуси суьгъбетдин план туькIуьрун;
- литературно-критический ва публицистикадин лекцийрин конспект, тезисар ва план туькIуьрун;

Календарно-тематически план

Лезги литература 10- класс

Тарсуни кьил	Сят	Число	Анализ авун патал лазим яз	Алава к1елун патал	Литературадин илим. Критика	Предметрин арада алакья
Халкьдин мецин эсерар						
"Шарвили" эпосдай риваятар	1		Шарвили- дикай риваятар, манияр, кьисаяр. Шарвили- дин образ			
"Парту Патима"	1		Дагъвийри			
"Надир-шагъ кук1варун", "Хочбаракай мани""Къегьал Муртузалидикай мани", «Хочбар» Ч1/г. Лезги мисалар, миск1алар, манияр к1ват1ун (к1валера)	1		чпин азадвал патал ч1угур женгер мецин эсеррай акун			Музыка. Композитор Г. Гьасанован "Хочбар" опера
, "Къумухай тир жегьил гада ва Азайнидай тир жегьил руш"	1					
Дегъзаманрин литература						
Дегъзаманрин литература (51- чин) Давдакъ. "Ч1ехи шарвал Жаваншир кьейила, авур ишел"	1		Къавкъаз- дин Албанияда к1ел-кхьин, литература- дин сифте эсерар арадал атун. Ашукьрин поэзия ва адан дибар Давдакъ ва адан яратмиш			Къавкъаздин Албанияди- кай ва дегъзаманра Дагъустан- дин халкъарин культуради- кай, илимдикай, литература- дикай малуматар
XIV-XV асиррин литература						
Куьре Мелик. "Къул хуьз экъеч1 !", "Гьамиша хьухъ вик1егъ, къегьал". Миграгъ Къемер. "Кузва, лагъ, гум акъатиз"	1		Дагъустан- дин халкъарин литература- да			XIV-XV асиррин шаиррин ч1алар ашукьрин

			ватанперес- вили гъиссер, эвер гунар гужлу хъун. Къецепатан чапхунчий- риз акси эсерар арадал атун			шииратдиз ва фольклор- дин эсерриз мукъва хъун
XVI-XVII асиррин литература						
Лезги Салигъ	1		XVI-XVII асиррин литература араб, фарс ва туърк чӀаларал вилик фин. Эсеррин художест- венный къетӀенви- лер: халкъдин уьмуьр къалурун, Аллагъди- вай куьмек кӀан хъун			
XVIII асирдин литература						
Ялцугъ Эмин. "Дуьльбер»	1		Ханариз, беглериз акси фикирар			
Ихрек Режеб. "Къве хал", "Дегишдач", "Севдугуьм	1					
Къалухъ Мирзе. «Хандиз жаваб» «Бахтавар билбил»	1		Шиирра девирдин лишанар: зулум, гъахъсузвал, къайгъусуз- вал			
XIX асирдин литература						
Ярагъ Мегъамед ва адан яратмишунар. Мирза Али. Гъасан Алкъвадар.	1		XIX асирдин лезгийрин литература- дин векилар	Дагъус- тандин поэзиядин антология		

			ва абурун шииррин къетленвилер			
. Лезги Агъмед	1					
Умаран Батирай. "Игитдикай""Муъгъуьббатдикай" (са ч1ук хуралай) "Уьмуьрдикай"	1		Манийра халкъдин гъахьлу кар патал женг ч1угвазвай инсандин эпический образ гун. Муъгъуьб- батдин лап дерин гъиссер устадивилел- ди къалурун Яшайишдин гъалариз, гъерекатриз дуьз къимет гун. Девлетлуй- риз акси экъеч1ун			
Етим Эмин. "Туьквезбан" (хуралай) "1877-йисан бунтариз", "Веси"	1		Муъгъуьб- батдин ч1алара дагъви дишегъли- дин гуьзел			Художник А. Азизован "Етим Эмин" циклдай шикилар
"Заз булахдал яр акуна", "Гуьзел Тамум"	1		къамат, адан гъиссерин михъивал. Шаирдин эсеррай девирдин татугайви- лер, гъахьсузви- лер акун	Етим Эмин. "Азиз дустар, килигдач- ни зи гъалдиз", "Шеда зун"		
Ч1/г. Етим Эминан яратмишунрикай сочинение кхьин	1					
Йирчи Къазакъ. "Вик1егъдахъ галаз дуст хьухъ" (хуралай) "Цана яцар гъалзавайдан мани", "Маса вахтар" "Зул вили я, марал хьиз"	1		Шииррин къилин фикир,	Йирчи Къазакъ "Акьулла да вичин акьул		

			художественный кьетIенви- лер	квадардач "		
<p align="center">XX асирдин сифте кылерин литература</p>						
Магьмуд. "Казармадай чар""Марьям", "Кьакьан синел ашукь хьанвай кьве цуьк" (хуралай) "Чилин сувар"	1				Романтизм ва реализм	
Анхил Марин. "Ша, играми яр" Куркливи Шаза. "Залум гьуьлуьз". СтIал Саяд. "Кавхадиз"	1		Шаирдин гьакьикьат, зулумар, кесибвал акун			Алатай асирра шаиррин кьисмет
Идрис Шамхалов. "Периханум".	2		Драмадин мана-метлеб, художественный кьетIенви-лер		Драма ва драматургия	"Периханум" лезги театрдин сегьнеда

XX асирдин литература

Ст1ал Сулейман. "Фяле" (хуралай)	1		Поэмада социалист ватандин шикилар гун	Ст1ал Сулейман. "Дагъус- тан"		
"Ватандикай фикирар"	1					
<i>Ч1/2. "Ст1ал Сулейман лезги ва Дагъустандин советрин бине кутур базарагълу шаир "</i> <i>темадай сочинение кхъин</i>	1		Шаирдин эсеррай советрин гъакъикъат акун. Шаирдин сатира. Реализмдин къайдадал эляч1ун		Критический реализм	Художник Джемал М.А. "Ц1адаса Гъамзатан портрет"
Ц1адаса Гъамзат. "Ашханадикай ч1ал", "Дагъви газетди вичин к1елдайдаз""Аскердин папан мани", "Гъвеч1и Патидиз" (хуралай) "Дяведилай къуватлу я ислягъвал", "Чубандикай къиса"	1		Шаирдин эсеррай советрин гъакъикъат акун. Шаирдин сатира. Реализмдин къайдадал эляч1ун	Гъамзат Ц1адаса "Чохта"		
Абут1алиб Гъафуров. "Москва", "Къули хуър" "Шаирди шаирдиз", "Дагъви аскер."	1		Ислягъ зегъметди- кай эсерар. "Дагъви аскер" поэмадин къилин образар ва художест- венный къет1енви- лер Каспий гъуьлуьн к1аняй нафт акъудун патал женг ч1угвазвай фялейрин къегъал			

			зегъмет			
Хуъруьг Тагъир. "Ч1улав къизил"	1					
<i>Ч1/2. Хуъруьг Тагъиран "Ч1улав къизил" поэмадай сочинение кхьин</i>	1		Драмада халкъдин векилрин образар. Айгъазидин образ. Драмада дишегълийрин образар ва абурун чка	Амир Къурба-нов. "Дагълар ц1а ава"	Драма	
Алим- Паша Салаватов. "Айгъази"	2					
Эфенди Къапиев. "Уъмуърдин экв"	1		Ст1ал Сулейманахъ галаз дуствал. Новеллайрикай ибарат к1ват1ал. "Шаир" Сулейманан образ Романдин композиция ва образар. Алатай девирдин кт1ай адетар русвагъ авун			
Алибег Фетягъов. "Къат1-къат1 авур зунжурар"	2					
Нетижаяр къун	1					
Вири сятерин къадар	34					